

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

**Л.Н. ГУМИЛЕВ атындағы
ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТІНІҢ
кұрылғанына 20 жыл толуына арналған
«ҚҰҚЫҚ ЖҮЙЕСІ МЕН ЗАМАНАУИ МЕМЛЕКЕТ: МӘСЕЛЕЛЕРІ,
ДАМУ ҮРДІСТЕРІ ЖӘНЕ КЕЛЕШЕГІ»
атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ
17 мамыр 2019 жыл, Нұр-Сұлтан қ.**

МАТЕРИАЛЫ СБОРНИКА

Международной научно-практической конференции
**«ПРАВОВАЯ СИСТЕМА И СОВРЕМЕННОЕ ГОСУДАРСТВО:
ПРОБЛЕМЫ, ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ»**
посвященной 20 летию
**ЮРИДИЧЕСКОГО ФАКУЛЬТЕТА
ЕНУ имени Л.Н. ГУМИЛЕВА
17 мая 2019 года, г. Нур-Султан**

Нұр-Сұлтан, 2019

**ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1
К18**

Редакциялық алқа:

Амандықова С.К., Ибрагимов Ж.И., Өмірзақов П.К., Хайрмуханмедов Н.И., Тлепина Ш.В., Нурмағамбетов А.М., Сембекова Б.Р., Мырзатаев Н.Д., Женисов С.К. Баймолдина С.М., Бердиярова Ж.С., Абаева Х.

Заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы 17 мамыр 2019 жыл. Жалпы редакциясын басқарған: Е.Б.Сыдықов. – Нұр-Сұлтан: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019. – 687 бет.

ISBN 978-601-337-176-4

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің заң факультетінің құрылғанына 20 жыл толуына арналған «Құқық жүйесі мен заманауи мемлекет: мәселелері, даму үрдістері және келешегі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдарының жинағы және құқықтық мемлекеттік: қоғамды жаңғырту және тұрақтылық, Қазақстан Республикасындағы азаматтық құқықтың дамуы мен қазыргі құрылу тенденциялары, қылмыстық сот төрелігі: заманауи заңдар жүйесіндегі дәстүрлер мен жаңалықтар, заманауи мемлекеттің жүйесінде өзгерістер енгізудің халықаралық құқығының ықпалы, Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасындағы құқықтар туралы ғылыми мақалаларды қамтиды. Жинақ заңгер мамандарға және барша қауымға арналған. Барлық материалдар авторлардың баяндауында жарияланды.

ISBN 978-601-337-176-4

ӘОЖ 342(063)
КБЖ 67. 4000.1

© Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ, 2019

**МАЗМУНЫ
СОДЕРЖАНИЕ**

СЕКЦИЯ 1 ПРАВОВОЕ ГОСУДАРСТВО: СТАБИЛЬНОСТЬ И ОБЩЕСТВЕННАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ		
Abdikarym S.	Legal issues of cyber security in the Republic of Kazakhstan	12
Chumakova A.V., Pletyago T. Y.	The Perspectives of Anti-Corruption Policy in Russian Higher	16
Oraz R.	European Court of Human Rights and Kazakhstan	18
Tortaeva A.E., Sadvokassov K., Sergaliyev D.	Meaning of corruption in Europe and USA	21
Tsoy K.R.	Comparative analysis of international educational standards in the system of higher education in England and the Republic of Kazakhstan	24
Zhanymbek Y.	«Anti-corruption model of Singapore: theoretical and legal aspect»	28
Айдарбеков Н.	ҚР сайлау жүйесін жетілдірудің кейбір жолдары мен мәселелері	31
Амандыкова С.К.	Трансформация вузов в некоммерческие организации	34
Амандыкова С.К., Жамбаев Е.С., Сакиева Р.С.	К вопросу о формировании конституционной идентичности республики казахстан в контексте формирования единой нации	46
Амандыкова С.К. Корпебаев Ж.	Некоторые аспекты цифровизации избирательного процесса в Республике Казахстан	51
Ахмет Б., Бажай Х.	Адамның ар-намысы мен қадір-қасиетінің деффамациядан қорғалу тетіктері	53
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	57
Баетова К.К.	Правовое регулирование религиозных браков в МЧП	60
Бажай Х., Ахмет Б	Қазақстан Республикасының билік органдары жүйесінде парламенттік институттың қалыптасуы	64
Байбутаев Ә.Ж.	Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа қарсы тұрудың құқықтық негіздері	69
Байкова Е.А., Махмадинов Д.М.	Негативные последствия реализации вопросов социального обеспечения в Республике Казахстан	75
Бауыржан Жұлдыз Бауыржанқызы	Неприкосновенность внутреннего мира личности и её интересов	78
Бейшембиев Э.Ж.	Кыргызстан: защита личности в национальном и международном публичном праве	83

Болтаев А.Д.	Қазақстан Республикасы азаматтардың сайлау құқығын жүзеге асырудағы әлемдік тәжірибеде туындайтын өзекті мәселелер	86
Бусурманов Ж.Д.	Правовая система и современное государство: проблемы, тенденции и перспективы развития	89
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	91
Дайрабаева Н.К.	Актуальные вопросы государственных закупок в рамках ЕАЭС	95
Дайрабаева Н.К.	Перспективы совершенствования финансово-правового регулирования в сфере государственных закупок Республики Казахстан	97
Енсебаева А.Р.	Нулевая терпимость к коррупции - основа правового государства	101
Есенбаев Б.	Қазақстан және шетел азаматтарының сайлау құқығы және оның негізгі аспектілері	105
Жаксыбекова Ф.С., Татебаева Г.С.	Авторлық құқықтарды қорғау ерекшеліктері	108
Жанузакова Л.Т.	О понятии «государственный орган» в теории и законодательстве	111
Женисов С.К., Мысыр О.Д.	Сыбайлас жемқорлықпен күрес – бүгінгі таңдағы өзекті мәселе	115
Жуманова М.Х., Алдебаева Д.А.	Система законодательства социального обеспечения	116
Жуманова М.Х., Лукпан М.	Современные методы борьбы с коррупцией	121
Жунубаева М.М.	Банкротство «самозанятых» граждан в Российской Федерации	123
Ибрагимов Ж.И., Бұлақбаев М.	Кәсіби құқықтық мәдениетті қалыптастырудағы конституциялық принциптер	125
Ибрагимов Ж.И., Жугралин С.А.	Механизм правовой защиты прав и свобод ребенка в Республике Казахстан и Российской Федерации	133
Ибрагимов Ж.И., Қырым Д.	Құқық үстемдігі мемлекеттік қызметшілердің кәсіби құқықтық мәдениетінің негізі	135
Ибрагимов Ж.И.	Қазіргі заманғы мемлекеттік қызметшілердің құқықтық мәдениетін жетілдіру	139
Иванова Ж.Б.	Плагиат в модной индустрии: к вопросу о правовой защите творцов моды	144
Капсалям К.Ж., Капсалямова С.С.	Современные проблемы противодействия уголовным правонарушениям в сфере банковской деятельности	147
Капсалямова С.С., Буртебаева А.А.	Актуальные вопросы правового регулирования деятельности министерства финансов Республики Казахстан в условиях цифровизации	151
Каскабаева Т., Альмухамбетов Ж.Н.	Современное состояние сравнительного правоведения как учебной и научной дисциплины	155
Кусаинова Л.И.	Проблемы бедности в Республике Казахстан и куюго правовое регулирование	158

Мырзатаев Н.Д.	КР-дағы жоғары білім беру саласын құқықтық реттеудің теориясы мен тәжірибесі	162
Мырзатаев Н.Д., Сапарбекова Б.Е.	Педагог мәртебесін құқықтық қорғау – адам капиталының негізі	167
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Элементы функционального анализа деятельности акимов сельских территорий	173
Орманова Ш.Ш., Алибеков А.А.	Факторы, влияющие на эффективность управленческой деятельности в системе местного государственного управления и самоуправления	177
Оспанова А.Н.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шаралары жүйесінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық сананы қалыптастыру	181
Рахимбаев Е.Н.	Генезис судебной системы Кыргызской Республики: проблемы. поиски, решения	185
Сагыналиева В.Ж., Темирбекова М.Л.	Предконституционное развитие досоветского Кыргызстана	191
Садуақасова А.А.	Билікті бөлу идеясын дамытудың негізгі кезеңдері және оны әлем елдерінің конституцияларында бекіту	194
Сәтілда А.Ш., Османова Д.Б.	Сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес мәдениетін нығайту мәселелері	198
Сәулен Н.	Заң шығару және атқарушы билік органдарының өзара қарым-қатынасының мәселелері	200
Сивухова В.В., Тохтарова Т.С.	Мир без конфликтов!	204
Сивухова В.В.	Соотношение международного и внутригосударственного права: взаимодействие, автономное сосуществование	207
Смағұлов А.А., Смағұлова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық құқықтық қатынастардың объектілері	211
Смағұлов А.А.	Шариат және қазақ әдет - ғұрып заңдарындағы адам құқықтары мен бостандықтарының өзара үндестігі	216
Смағұлова А.С., Смағұлов А.А.	Әдет-ғұрып заңдарындағы азаматтық қатынас түрлерін құқықтық реттеу аспектілері	220
Смағұлова А.С., Кусаинова Л.И.	Дәстүрлі құқықтың өркениеттілік идеяларының қазіргі қоғамды қалыптастырудағы өзектілігі	225
Стангалиева Г.С.	Нормотворческий процесс в государственном управлении: проблемы и перспективы	228
Тилоева А.М.	Понятие и условия привлечения несовершеннолетних к административной ответственности	231
Тилоева А.М.	Возраст несовершеннолетнего, как особенность административно-правового статуса субъекта административного правонарушения	236
Хайрмуханмедов Н.И.	Қазақстандағы жоғары оқу орындарында эндаумент қорларын құрудың мәселелері	239
Юсупов У.Д.	Правовые аспекты экологического состояния и рационального использования водных ресурсов в Кыргызской Республике	244
Яцек Залесны	Тенденции развития конституционного правосудия в странах Восточной Европы, как выражение спора права	251

	и политики	
СЕКЦИЯ 2 «СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН»		
Nurmagambetov A.M.	Issues on the eeu labor legislation harmonization.	255
Абдираймова А.	Проблемы правового регулирования агропромышленного комплекса Республики Казахстан.	261
Алиева Л. Р.	К вопросу становления института исполнительного производства в гражданском процессе Республики Казахстан	264
Бердиярова Ж. С., Совет Д. Қ.	Қызметкерлердің еңбектік құқықтары және оны қорғаудың қажеттілігі	267
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	270
Жусипова Б.А.	Жер қатынастары субъектілерінің құқықтық мәртебесі	274
Калтаева А. Т.	Міндетті медициналық сақтандырудың құқықтық реттелуі	278
Кенес А.К.	Значение и роль инвестиций в развитии экономики	279
Кусаинова Л. И., Смағұлова А. С.	Қазақ қоғамындағы сауда қатынастарының даму эволюциясы	281
Лейтане А. З.	Трудовое право Латвии и Казахстана	284
Марат Н.М., Оразалиев К.О.	Қазақстан Республикасында кәсіпкерлік қызметті стандарттау саласының құқықтық реттелуі	291
Нургалиева Е.Н.	Проблемы правовой защиты социально-уязвимых слоев населения	299
Нұғыманов Е.Е.	Қазақстан Республикасында жер пайдалану құқығының түсінігі және оның түрлері	303
Омарова Э.Б.	Правовое регулирование переводов на другую работу	305
Омарова Э.Б.	Международное регулирование безопасности и охраны труда	308
Омарова Б.А.	Еңбек құқықтарын бұзылудан қорғауды қамтамасыз ететін заңдық кепілдіктер	311
Өмірзақов П.К.	Корпорацияның жарғылық капиталының құқықтық табиғаты	314
Сабырбек Ш. М.	Тендерлік қатынастарды сыбайлас жемқорлықсыз ұйымдастыру, шетелдік тәжірибе	317
Сабырбек Ш.М.	Загрязнение реки Урал: виды решение данной проблемы	320
Сактаганова И.С.	Функции гражданско-правовой ответственности	321
Смағұлов А.А., Смағұлова Р.А.	Қазақ қоғамындағы азаматтық-құқықтық қатынастардың объектілері	328

Хасенов М.Х.	О судебной практике по трудовым спорам: проблемы и решения	332
СЕКЦИЯ 3 УГОЛОВНОЕ ПРАВОСУДИЕ: ТРАДИЦИИ И ИННОВАЦИИ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ПРАВА		
Ахпанов А.Н.	Актуальные вопросы теории и практики Казахстанского уголовного процесса	336
Акимжанов Т. К.	О превенции уголовного законодательства Республики Казахстан	340
Балтабаев К. Ж., Татигов Р.У.	Проблема альтернативы лишению свободы по системе наказаний в уголовном кодексе Республики Казахстан	344
Казиканов Т. Т.	О совершенствовании понятия оперативно-розыскной деятельности	347
Ким К. В.	Обвинение в структуре принципа состязательности	351
Сартаева Н.А.	уголовно-исполнительное законодательство Республики Казахстан: современное состояние и перспективы совершенствования	354
Сембекова Б.Р.	Оперативно-розыскная деятельность в противодействии терроризму и экстремизму	358
Скаков А.Б.	Предупреждение экстремистских проявлений среди несовершеннолетних и молодежи Казахстана	362
Сматлаев Б.М., Казбек Ж.А.	Практические аспекты реализации противодействия коррупции для государственных и муниципальных служащих Казахстана и России	368
Баймолдина С.М.	Уголовная ответственность за воспрепятствование предпринимательской деятельности в Республике Казахстан	374
Бырдин Е. Н.	Проблемы защиты прав детей в российской федерации и Республике Казахстан: сравнительный анализ	378
Верченко Н. И.	Основания классификации преступного насилия (на примерах правоприменительной практики)	381
Кабакова О.В.	Правовая культура в мировом правовом и информационном пространстве	385
Мергембаева Н.Б.	Использование специальных знаний при расследованиях террористических актов	388
Монгуш А.С.	Историко-правовой анализ проблемы скотокрадства в Республике Тыва	391
Муратханова М.Б., Мұқаметқазинов А.С.	Қазақстан Республикасының киберқылмыстылық саласындағы заңнамасын жетілдіру бойынша ұсыныстар	395
Ашимова Э.А.	Self-determined liability problems for suicide issues	398
Ашимова Э.А.	Кәмететке толмағандар арасындағы қылмыстылықты жоюдың құқықтық және әлеуметтік аспектілері	402
Балгынтаев А. О.	Согласительное и приказное производство В уголовном процессе Казахстана»	408
Нурлұмбаева Л. Е.	Прикладные вопросы расследования и рассмотрения уголовных дел в порядке приказного производства	413
Тулепенов Ж.К., Какимов А.Ж	Татуласуға байланысты қылмыстық жауаптылықтан босатудың кейбір ерекшеліктері	416

Абенова Д. К.	О доступе задержанного подозреваемого к уголовному правосудию	419
Абдулла А. Б.	Организационно-правовые основы обеспечения информационной безопасности	423
Айнабекова М. Б.	Правовое регулирование противодействия терроризму в Республике Казахстан	426
Ануарова К. А.	Виктимологическая характеристика жертв от половых преступлений	430
Аширбек А. Ж.	Уголовная ответственность в налоговых правонарушениях	434
Балтабай М. Б.	Компенсация морального вреда в уголовном процессе: теоретические и историко-правовые аспекты	437
Давидовская В.А.	Институт наказания по уголовному законодательству стран романо-германской правовой семьи: сравнительный анализ	442
Дарменова Д.Б.	Повышение эффективности взаимодействия государственных органов с неправительственными организациями	446
Досанов М.У.	Салықтық қылмыстардың криминалистикалық сипаттамасы мәселесі туралы	450
Есет А.М.	Теория и практика исправительного воздействия и ресоциализации лиц, осужденных к лишению свободы	453
Кетепова С. Г.	История развития института приказного производства в Республике Казахстан и зарубежных странах	455
Кубенова Ш.А.	Уголовная ответственность за неисполнение обязанностей по воспитанию несовершеннолетнего	459
Khasseanova A.R.	Problems of determining the subject of bribery under the criminal legislation of the Republic of Kazakhstan	463
Пахритдинова А.Ш.	Уголовно-правовая характеристика правонарушений в сфере информатизации и связи	466
Sembay G. B.	Procedural bases of house arrest in criminal proceedings	468
Сулейменова М.К.	Организация террористической деятельности: уголовно-правовые и криминологические аспекты	474
Қожахмет А. Қ.	Қылмыстық сот ісін жүргізуде куәгерлік иммунитеттің түсінігі, мәні және маңызы	476
Сиубаева Н. Ж.	Медициналық қылмыстық құқықбұзушылық субъектісінің ерекшеліктері	480
Феткулов А. Х., Каржасова Г.Б., Орынбеков А. С.	Есірткінің заңсыз айналымына қарсы күрес саласындағы халықаралық ынтымақтастық	482
Исмагулов К.Е., Кажмуратова Д.С.	«Совершенствование уголовного законодательства, направленного на противодействие уголовным правонарушениям в сфере экономической деятельности»	486
Абулкаирова А.М.	Экстремизм как неотъемлемый элемент терроризма	490
Байзакова Р.Б., Бекбергенова А.К.	Особенности судебной реформы в Республике Казахстан	494
Исабекова А. Н.	Некоторые проблемы и перспективы развития уголовно - правового регулирования преступлений экономической направленности	498

Сабырбек Ш. М.	Қылмысқа айдап салушылықтың өзектілігі мен негіздері	501
Сокур А. С.	Незаконное перемещение стратегически важных товаров и ресурсов через таможенную границу в рамках евразийского экономического союза	505
СЕКЦИЯ 4 ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ПРАВА НА ИЗМЕНЕНИЯ В СИСТЕМЕ СОВРЕМЕННОГО ГОСУДАРСТВА		
Kulnazarova D.	Extrajudicial resolution of labour disputes in the digitized world	509
Suleimanova I.	Convention on the rights of the child as the main guarantor of state cooperation in the protection of the rights of minors	512
Абаева Х.А.	Принцип долгосрочной устойчивости в сфере коммерческой космической деятельности	516
Абдакимова Д.А.	Правовое регулирование статуса педагога в международном праве и законодательстве зарубежных стран	519
Абенов М.С.	Развитие экономической деятельности Республики Разахстан в условиях интеграции	523
Акпарова Р.Н.	Применение норм международных договоров В уголовном процессе Республики Казахстан	527
Актаева А.Р.	Влияние международного права на национальное законодательство республики казахстан	538
Алпысбаева Ю.А.	Предпосылки и история создания евразийской экономической комиссии	541
Ахметова М.Х.	Международное правовое регулирование мультимодальных перевозок	544
Аюпова З.К., Кусаинов Д.У.	Влияние международного права на изменения правовой системы в условиях интеграции	551
Баймолдинова Е.Т.	Международно-правовое регулирование генной инженерии	554
Бектасова Д.Б.	Соответствие национального законодательства международным стандартам по отправлению правосудия в отношении несовершеннолетних	557
Бырдин Е.Н.	Проблемы защиты прав детей в Российской Федерации и Республике Казахстан: Сравнительный анализ	561
Дуйсенбаева К.И.	Механизм разрешения споров в рамках ВТО	564
Дьяконова А.А., Рахматуллина О.В.	Система источников правового регулирования международного научно-технического сотрудничества в условиях евразийской экономической интеграции: на примере Республики Казахстан	568
Елеубекова Н.Е., Шаймуханов А.Д.	Кеден ісі саласындағы халықаралық ынтымақтастықтың нысаны ретіндегі еуразиялық экономикалық одақтың қызмет етуінің кейбір мәселелері	572
Есиркепова М.М.	Еңбек нарығындағы халықаралық гендерлік теңдік және казахстандағы әйелдердің құқықтық жағдайы	575

Жуманова Н.К.	Концепция международного «мягкого права» в международно-правовой доктрине	580
Жуматаев С.	Имплементация международного гуманитарного права	584
Жуматаев С.	Проблемы определения внутреннего вооруженного конфликта в международном гуманитарном праве	588
Жумашева Н. Ж.	Экономикалық интеграцияның өркендеуі кезінде еуразиялық экономикалық одақта миграциялық жағдайдың дамуы	592
Зукай Ж.	ШЫҰ аясында Қазақстан мен Қытайдың білім және мәдениет саласындағы халықаралық-құқықтық ынтымақтастығы	594
Зязикова Е.М.	Государственный иммунитет и его применение в практике	598
Иманбаев С.М., Батырова С.Б.	Санкции в международном праве	601
Кайратов М.	Space exploration technologies corporation: История компании	604
Карабаев Ф.Ж.	Қылмыстық істер бойынша құқықтық көрсету институтының кейбір пікірталас сұрақтары	607
Қаражан Б.С.	Қазақстан Республикасы мен мұнай экспорттаушы елдер ұйымы арасындағы халықаралық құқықтық қарым-қатынас	609
Костяная Ю.С.	Понятие и место информационной безопасности в системе общей безопасности стран-участниц ЕАЭС	614
Мадмарова А.Д.	Пиратство в международном морском праве	618
Макашева Д.	Правовое регулирование международных перевозок в Республике Казахстан	622
Максым Г.Е.	Спор за залив нутка	624
Ныгметуллинова Д.Е.	Вопросы понятия и сущности общих принципов международного уголовного права	627
Огланов К.Э.	Каспий теңізінің халықаралық-құқықтық мәртебесінің қалыптасуы кезеңдері	631
Ойнарова А.А.	Техническое регулирование – важный инструмент развития торговли в рамках Евразийского Экономического Союза	635
Оленина Т.Ю.	К вопросу о понятии модельных лесов канады и россии	638
Резинкин А.Ю.	Правовое регулирование международного научно-технического сотрудничества России и Узбекистана	641
Реш Р.В.	Вопросы ответственности международных организаций	644

Сарсенова С.Н.	Международно-правовое содержание экономической интеграции Китая и Казахстана	646
Сарсембаев М.А.	Текущие проблемы теории и практики международных договоров Казахстана	650
Серикова И.Е.	Меры ответственности за нарушение таможенных правил	654
Серік Л.С.	Правовые основы технологической модернизации ЕАЭС В контексте целей устойчивого развития	657
Серік Л.С.	Сравнительный анализ международно-правовых документов по борьбе с изменением климата: киотский протокол и парижское соглашение	660
Турмахан А.Б.	Международно-правовое регулирование мирного использования ядерной энергии в Республике Казахстан	662
Файзулла Д.М.	Военное использование космоса в интересах международной безопасности	665
Филатова Е.И.	Правовое регулирование авторского права стран-участниц Европейского Союза.	668

8. А. Акрамовская. Правовые основы взаимодействия власти и НКО в России // <https://guu.ru/files/referate/akramovskay>

9. Гусарова А. Регламентация государственной поддержки НПО в Казахстане: Дьявол кроется в деталях. Фонд Сорос Казахстан, 2016.

10. Плотников А.А. Общественный контроль и его потенциал в противодействии коррупции // Вестник Северного (Арктического) федерального университета. Серия: Гуманитарные и социальные науки. 2013. – с.106

11. Антошин В.А., Ершов Ю.Г. Общественный (гражданский) контроль и публичное управление // Научно-информационный журнал «Вопросы управления», №4, 2016: <http://vestnik.uapa.ru/ru/issue/2016/04/03/>

12. Фонд Открытой Новой Демократии «Прозрачность и участие: Общественный контроль 2.0 в США и Европе» [Электронный ресурс]. Аналитический доклад, 2013. <http://fondfond.org>

13. Официальный сайт проекта Your Voice in Europe [Электронный ресурс]. URL: <http://ec.europa.eu/yourvoice>

УДК 10.55.21

«ЖЕР ҚАТЫНАСТАРЫ СУБЪЕКТІЛЕРІНІҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘРТЕБЕСІ»

Жусипова Бакыт Акылбаевна

bakyt-enu@yandex.kz

Л.Н.Гумилев атындағы Азаматтық, еңбек және экологиялық құқық кафедрасының доценті,
Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Жер табиғаттың маңызды құрамдас бөлігі ретінде оның функцияларының көптігін анықтайтын ерекше қасиеттерге ие.

Жер ресурстары ауыл шаруашылығының және орман шаруашылығының негізгі құралы ретінде табиғи ресурс ретінде пайдаланылатындықтан, экономикалық және басқа қызметтің барлық түрлерін жүзеге асырудың негізі мен шарты болып табылады. Жер учаскелері - жылжымайтын мүлік, меншік нысаны және жер учаскесіне басқа да мүліктік құқықтар болып табылады.

Жердің жеткілікті кең функционалды мақсаты әртүрлі қызмет түрлерін жүзеге асыратын субъектілердің, соның ішінде шетелдік заңды және жеке тұлғалардың жер-құқықтық қатынастар саласында тартылу қажеттілігін алдын ала анықтайды.

Жер қатынастары саласында нарықтың дамуы, ел экономикасына салынған инвестициялар көлемінің артуы үшін шетелдік заңды тұлғаларды қабылдау қажеттілігі туындайды.

Нарықтық кезеңнің жер заңнамасын жетілдіру кезінде назарға алынбай және мұндай үрдіс байқалмай қалуы мүмкін емес.

Осыған байланысты нарыққа өту және азаматтық айналымға тарту кезеңінде Қазақстанның жер заңнамасының түбегейлі жаңа ережелерінің бірі жерді құқықтық қатынастар субъектілері ретінде танылған шетелдік азаматтар мен заңды тұлғаларды ұлттық жер пайдаланушылардан, азаматтардан және ұлттық заңды тұлғалармен тану болды.

Тәуелсіз мемлекеттің ең алғашқы арнайы актісі ретінде - 1995 жылғы 22 желтоқсандағы «Жер туралы» Жарлық шетел азаматтарына, шетелдік заңды тұлғаларға, шет мемлекеттерге, халықаралық бірлестіктер мен ұйымдарға (36-бап) сілтеме жасалды [1].

Қазақстан Республикасының жер заңнамасына сәйкес шетелдік азаматтарға, азаматтығы жоқ адамдарға және шетелдік заңды тұлғаларға қатысты, ең алдымен, жер-құқықтық қатынастар субъектісінің мәртебесін алуға жалпы талаптар қолданылады.

Оларды жер құқықтық қатынастар субъектілері ретінде тану үшін, олардың жиынтығы олардың құқықтық қабілетін білдіреді дегеніміз белгілі құқықтар мен міндеттерге ие болуын айтамыз.

Заң әдебиеттерде «жер құқықтық қатынастарының субъектісі» ұғымының екінші аспектісіне назар аударылады, ол әлеуетті субъектінің жердегі мүмкіндіктері туралы мәселе болып табылады, яғни ол өз бетінше және өз іс-әрекеттерімен құқықты сатып алу қабілетіне ие, өзіне жүктелген міндеттерді жасайды, сондай-ақ жасалған құқық бұзушылықтар үшін жауапты болады».

Халықаралық экономикалық қатынастарды дамыту, ел экономикасындағы шетелдік заңды және жеке тұлғалардың елеулі санын қалыптастыру олардың қызметін ғана емес, сондай-ақ жылжымайтын мүлік, оның ішінде жер учаскелерін беру рәсімдерін де талап етті.

Жалпы алғанда, осы саладағы қоғамдық қатынастар саласында заңнама қалыптастырылды, сондай-ақ шет мемлекеттердің қатысуымен жер қатынастарын реттеуге қатысты нормалар қалыптасты, сонымен қатар бірқатар мемлекетаралық және үкіметаралық келісімдер жасалды.

Қазақстан Республикасының заңнамаларында шет елдерге қатысты жер қатынастары саласындағы ұлттық режимді белгілеген кезде оларға жер учаскелеріне құқықтарды беруде мемлекеттік мүдделер үшін белгілі бір шектеулер қарастырады.

Сонымен бірге, қолданыстағы заңнамаларда қайшылықтар мен кемшіліктерде кездеседі және шетелдік қатысушылардың қатысуымен жер қатынастары Қазақстанның шетелдік капиталға инвестиция тартуын төмендетуге әсер ететін жер және азаматтық заңдармен реттеледі және шетел азаматтарының жер құқықтарын теріс пайдалануын жоққа шығармайды.

Біріншіден, шетел азаматтарымен, азаматтығы жоқ адамдар немесе тіркелген азаматтардың екі жақты құқықтық мәртебесі заңды түрде анықталмаған;

Екіншіден, Шетелдік капиталға қатысатын Қазақстандық компаниялар тек ауыл шаруашылығы жерлерінің жер учаскелерінде ғана құқығымен шектеледі.

Үшіншіден, Ғимараттар, құрылыстар мен ғимараттардың мұндай объектілерде орналасқан шетелдік иелерінің жер учаскелеріне құқықтар анықталмаған, өйткені шетелдіктердің бастапқы сатып алу немесе жер учаскесін жалдау құқығы қолданылмайтын ғимараттар, құрылыстар мен ғимараттардың тізбесін әлі бекітпеген;

Төртіншіден, Шетелдік және Қазақстан Республикасының жеке және заңды тұлғалардың жер учаскелерімен жасалатын мәмілелердің негізділігін бағалауда жер заңнамалары мен азаматтық заңнаманың арасындағы кейбір проблема бар.

Өйткені Қазақстан Республикасының Конституциясына сәйкес, азаматтық заңнамаларына сәйкес, Қазақстан Республикасының ерекше юрисдикциясында, ал жер кодексінде жерге меншік субъектілері, оның ішінде шетел азаматтарының жер учаскелерімен жасалынатын мәмілелер Қазақстан Республикасы азаматымен бірдей нормалар қолданылады, демек шетел азаматы да жер учаскелерін жеке меншік құқығы барлығына кепілдік беріліп отыр.

Елімізде 2016 жылы қоғамда осы мәселеге байланысты ауылшаруашылығы мақсатындағы жерлерді жалдау құқығымен пайдалануға шетелдік заңды тұлғалары бар заңды тұлғаларға жер учаскелерін берудің нормалары қоғамда резонанс тудырғаны бәрімізге мәлім, оның ішінде осы шетелдік субъектілердің ауылшаруашылығы мақсатындағы жерлерді пайдаланудың құқықтық реттелуінде заңнамалардағы орын алған норманың дұрыс түсініктер берілмегендіктен, қоғам белсенділердің, қоғамдық ұйым жетекшілерінің назарында қалыптасты, олар интернет, баспасөз беттерінде көптеген мақалалар жарық көрді [2].

Жер комиссиясының отырысында қоғам белсенділерінің пікірлері тыңдалды, оның ішінде мысалы, Жанибек Қожық, Маңғыстау облысы «қазақтың жері шетелге де, өзіміздің адамдарға да сатылмасын, әрине жалға берілсін. Жер үшін шырылдап келіп отырмыз, ата-бабамыз жерді сатсын деген жоқ, жеріне ие болсын деді, Бес мың жылдан бері қазақ жерін сатпай-ақ күнін көрді емеспе, неге сатамыз? Халық айтады біздің кейбір заңдарымыз сол шетелге беруге қайшы, мысалы, қазақтың қызы шетел азаматтарын тұрмысқа шығып 3 жыл тұратын болса, ол Қазақстанның азаматы бола алады және екі некенің арасынан туған бала да Қазақстан азаматы бола алады, егер, біздің қыздар шетелге тұрмысқа шығатын болса, онда қазақстанның азаматтығынан шығарып жіберу керек» [3,148].

Елбасымыз жер заңнамаларының қайшылықтарын түзету және жетілдіру үшін ҚР жер кодексіне 2021 жылға дейін кейбір нормаларын мараторий жариялады. (24 бап, 37 бап, 97 бап, 101 бап) Қазақстан Республикасының 2016 жылы 30 маусымдағы Заңы [4].

Бұл жағдайларда Қазақстан Республикасының және шетел субъектілеріне жерге меншік құқығының нормативтік-құқықтық актілерін зерттеу және талдау жүргізуді талап етеді. Шетелдіктер, азаматтығы жоқ адамдар, шетелдік заңды тұлғалар, сондай-ақ жарғылық капиталындағы шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың, шетелдік заңды тұлғалардың үлесі елу пайыздан асатын заңды тұлғалар ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер учаскелерін «жиырма бес жылға дейінгі мерзімге жалдау шарттарымен уақытша жер пайдалану құқығымен ғана иелене алады.»

Қолданыстағы заңнамалардың кемшіліктер мен қарама-қайшылықтардың болуы шетелдіктердің жер учаскелеріне құқықтарды алуына және тоқтатылуына, сондай-ақ Қазақстан Республикасы азаматтарының ғана емес, қоғамдық мүдделер үшін, сондай-ақ кейбір жерлерде жер

сатып алуға ниетті заңды тұлғалардың заңды құқықтары мен мүдделерін сақтауға қиындық тудырады.

ҚР қолданыстағы ҚР 2003 жылғы 20 маусымдағы Жер Кодексінің 10-нан астам баптарында шетелдіктердің мәртебесін реттейтін нормалар мен ережелер көзделінген. (6, бтармағы, 9, 2 тармағы, бтармағы, 12,45 тармағы, 20, 2-тармағы, 23, 4 тармағы, 24,30, 34, 2 тармағы 37, 5-тармағы) [5].

Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы Қазақстан Республикасының Заңының 9-бабында келесідей: «Шетелдіктер, Қазақстан Республикасында тұрақты тұратын шетелдіктердің тұрғын үй қатынастарында Қазақстан Республикасының азаматтары сияқты құқықтары болады және міндеттерге жауапты болады» делінген [6].

«Қазақстан Республикасындағы шетелдіктердің жеке меншік құқығында тұрғын үйге (уақытша жүрген шетелдіктерді қоспағанда) ие бола алады.»

Практикада бұл ереже мынандай түрде түсіндіріледі:

- тұрақты тұруға рұқсаты бар шетелдіктің тұрғын үйді (пәтерді, үйді) меншік құқығын ала алады.

- тұрғылықты жері жоқ шетелдіктер тұрғын үйді сатып алу туралы мәмілені тіркеуден бас тартады.

Осылайша, Қазақстан Республикасында тұрмайтын, бірақ тұрғын үй сатып алғысы келетін шетел азаматы келесі нұсқа бойынша тұрақты тұруға арналған рұқсат алу, сосын тұрғын үй сатып алу мүмкіндігі болады. Алайда бұл нұсқа жалғыз емес.

Шетелдік қатысуы бар заңды тұлғалар ұйымның құрылтайшысы Қазақстан Республикасының аумағында орналасқанына қарамастан, кез-келген шектеусіз тұрғын үй сатып алады. Демек, заңды тұлға құру және оны меншіктегі тұрғын үй сатып алудың баламалы нұсқасы болып табылады.

Азаматтардың жер учаскелерінің әрекет қабілеттілігі, яғни жердің құқықтық қабілетін іске асыру қабілеті және рұқсаты, әдетте, көпшілік жасқа жеткен сәттен бастап келеді. Заңды тұлғалардың әрекет қабілеттілігі мүмкіндіктері оларды мемлекеттік тіркеу сәтінен бастап туындайды.

Жер қатынастары субъектілері ретінде заңды тұлғалар заңнамаға қойылатын басқа да талаптарға ие: оларда белгілі бір ұйымдастырушылық-құқықтық нысаны болуы керек; құрылтайшы құжаттарда заңды тұлғаның барлық деректемелері болуы тиіс: атауы, орналасқан жері, қызмет түрі мен мақсаты. Жеке және заңды тұлғалардың құқықтық қабілеттілігі белгілі бір талаптар мен шарттармен шектелуі мүмкін.

Шетелдіктер, азаматтығы жоқ адамдар, сондай-ақ шетелдік заңды тұлғалар, егер Қазақстан Республикасының Үкіметі мен Қазақстан Республикасының өзге де заңнамалық актілерінде өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының азаматтарымен және заңды тұлғаларымен тең құқықты жер құқық қатынастарында пайдаланады және жауапкершілікте болады (6-баптың 6-тармағы). Осылайша, әдетте, жер құқықтық қатынастар субъектілерінің теңдігі қағидаты бекітілген. Сонымен қатар, жер заңнамасы жалпы ережедегі айрықшалардың жол берілу принципіне негізделеді.

Сонымен қатар, жер заңнамасы жалпы ережедегі ерекшеліктер жол берілу принципіне негізделеді. Олар жер құқықтық қатынастарының шетелдік субъектілерінің құқықтық мәртебесін реттеудің ең кең таралған тәсілдерін қарастырады.

Онда сондай-ақ жер қатынастары субъектілерінің шетелдіктер субъектілерінің тізімі нақтыланған: шетелдіктердің, азаматтығы жоқ адамдардың, шетелдік заңды тұлғалар (6-бап, 6.7-тармақ). Осындай норма ЖК 12-бабы болып табылады, онда шетелдік жер пайдаланушылар пайдаланылады: шет мемлекеттердің азаматтарының, азаматтығы жоқ адамдардың, шет мемлекеттердің заңнамасына сәйкес (шетелдік заңды тұлғалар), шет мемлекеттердің, халықаралық бірлестіктер мен ұйымдар.

Бұл жер қатынастарының шетелдік субъектілерінің Жер кодексіндегі толық тізбесі азаматтардың және мемлекеттік емес заңды тұлғалардың жер учаскелеріне жеке меншік құқығының субъектілерін мойындай отырып, «азаматтар» түсінігін кең түсіндіруді қолдайды - Қазақстан азаматтарына, шетелдіктерге және азаматтығы жоқ адамдарда жатқызылады. (20-бап).

Сонымен бірге, мұнда Жер кодексінің, басқа нормаларында де заңдар шетелдік заңды тұлғаларды жер учаскесіне жеке меншік құқығының субъектілері ретінде тікелей көрсетпейді. Оларды осындай деп тану мүмкіндігі барлық жер қатынастары субъектілерінің теңдігі туралы жалпы нормаға негізделген.

Жеке меншік құқығы субъектілеріне шектеулері ЖК нің арнайы нормаларында келтірілген. Жер учаскелерін шетелдіктерге жеке меншік ұлттық жер пайдаланушылармен салыстырғанда, мақсаттары, жағдайлары мен негіздері жеткілікті шектеулі болып табылады.

Қазақстан Республикасының аумағында басқа мемлекеттердің жер пайдалану құқығы Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттарға сәйкес жүзеге асырылады (6-баптың 7-тармағы).

Көрсетілген нормаларды талдауы келесідей қорытындыға келуге мүмкіндік береді:

1. Азаматтығы жоқ адамдар олардың құқықтық мәртебесіне және жердің құқықтық қабілеттілігіне қарай шетелдік азаматтар ретінде қарастырылады;

2. Шет мемлекеттерге қатысты Қазақстан Республикасының аумағында жер құқықтарының пайда болуының ерекше тәртібі Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар негізінде ғана көзделеді;

3. Жер учаскелері шет мемлекеттерге жер пайдалану құқығымен ғана беріледі.

Жер кодексінің 7-бабы ұлттық және халықаралық құқық нормаларын, оның ішінде шетелдік заңды тұлғалардың қатысуымен жер қатынастарын реттеу көзделінген. Егер Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шартта ЖК-дан өзгеше ережелер белгіленсе, аталған шарттың ережелері қолданылады. Егер ол халықаралық шарттың қолданылуын талап ететін заң актісі талап етілетін жағдайларды қоспағанда, ҚР ратификациялаған халықаралық шарттар жер қатынастарына тікелей қолданылады.

Қарастырылып отырған бапта мынадай нормативтік ережелер бар:

а) Қазақстан Республикасының аумағында тек Қазақстан Республикасы ратификациялаған халықаралық шарттар қолданылады. Қазақстан Республикасының аумағында басқа да халықаралық актілер заңды күші жоқ және тиісінше қолданыла алмайды;

б) халықаралық шарттың нормалары ұлттық заңнаманың нормаларынан басым болады;

в) халықаралық шарттың нормаларын тікелей қолдану немесе оны жанама қолдану, егер ол халықаралық шарттың қолданылуын талап ететін заң актісі талап етілсе, рұқсат етіледі.

Меншік нысанындағы жер учаскелері, тұрақты жер пайдалану немесе бастапқы, уақытша жер пайдалану жер салығына жатады. Мемлекет уақытша өтеулі жер пайдалану (жалға алу) үшін берілген жер учаскелері үшін жер учаскелерін пайдалану үшін алым алынады (9-бап ЖК).

Осылайша, жер қатынастары субъектілерінің құқықтық мәртебесі туралы жалпы ережелерге сәйкес, шетелдік субъектілері де жер салығы мен жалдаудың субъектілері болып табылады.

Жер учаскесі Қазақстан Республикасының аумағында басқа мемлекеттерге жалға берілген кезде жер учаскелерін пайдаланғаны үшін төлемақысының мөлшері тиісті халықаралық келісіммен айқындалады (ЖК 9-бабы).

Аталған бабындағы нормалар шет мемлекеттер де өтелетін жер қатынастары субъектілері ретінде әрекет етеді. Алайда, оларға қатысты жалға алу жеке түрде - халықаралық келісім бойынша белгіленеді.

ЖК инвесторларды ҚР Кәсіпкерлік кодексіне сәйкес жер учаскелерімен және жер пайдалану құқығымен қамтамасыз ету мүмкіндігін қарастырады (9-бап, 6-тармақ). Бұл норма инвесторларға да шетелдік инвесторларды білдіреді [7]. Демек, мұнда шетелдік субъектілерге жерге құқықтарын берудің тағы басқа әдісін көруге болады.

Біз оларды жеке меншік құқығында да, жерді пайдалану құқығында да жер телімін беру мүмкіндігі туралы айтып отырмыз.

Жер телімдерінің базалық ставкаларын және жер телімін кадастрлық бағалауды және жер учаскелері үшін төлемақының базалық ставкаларына түзету коэффициенттерін белгілеу кезінде жер қатынастарының ұлттық және шетелдік субъектілеріне дифференциалды көзқарас қалыптастыру туралы ереже жоқ.

ЖК-ның тиісті нормаларын талдаудан (10, 11-баптар) мұндай тұжырымға келеді, ЖК осы санаттағы субъектілердің үйлерді (құрлыстарды, ғимараттарды) және олардың мақсатына сәйкес қызмет көрсетуге арналған жерлерді қоса алғанда, өндірістік және өндірістік емес, оның ішінде тұрғын үйлер (ғимараттар, құрлыстар) олардың кешендерін салу соның ішінде ғимараттарға (ғимараттарға, құрылыстарды, ғимараттар) жеке меншікке беруге мүмкіндік беруді қарастырады. (23-бап ЖК.).

Шетелдік субъектілерге тауарлы ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіруге және орман өсіруге арналған жер учаскелеріне меншік құқығы берілмейді, Жер учаскелерін шетелдіктерге жеке қосалқы шаруашылықты, бағбандықты, жеке тұрғын үйді және саяжай құрылысын салу үшін беру мүмкін емес (23-бап) «Қазақстан Республикасының шекаралық аймағындағы және шекаралық белдеуінде орналасқан жер учаскелерін шетелдікке, азаматтығы жоқ адамдарға және шетелдік заңды тұлғаларға жеке меншікке беруге жол берілмейді» (23-бап). Осылайша, ЖК жер учаскесіне жеке меншік құқығының субъектілері шетелдіктерді шектеулі екендігін білдіріп, шектеу принципі ұстанады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Жер туралы» Жарлық Қазақстан Республикасы Президентінің кейбір актілерінің күші жойылды деп тану туралы Қазақстан Республикасы Президентінің 2009.06.18N 829 Жарлығымен.
2. Лясұлы М. Заңды өзгертпей жерді қорғау мүмкін емес. «Алаш жолы» жалпыхалықтық қозғалысының мүшесі <http://www.qamshy.kz>
3. Обзор дискуссий по земельной реформе: содержание и рекомендации/ под ред.Б.Ж. Әбдірайым.- Библиотека земельного права.-Выпуск.9.-Караганды: РИО «Болашак-баспа»,2016г.-330с
4. Қазақстан Республикасы Жер кодексінің жекелеген нормаларының қолданысын және "Қазақстан Республикасының Жер кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы" 2015 жылғы 2 қарашадағы Қазақстан Республикасы Заңының қолданысқа енгізілуін тоқтата тұру туралы. <http://adilet.zan.kz>
5. Қазақстан Республикасының Жер Кодексі. 2003 жылғы 20 маусым. http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K030000442_/k030442_.htm
6. Шетелдіктердің құқықтық жағдайы туралы Қазақстан Республикасының Заңы. <http://adilet.zan.kz>
7. Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексі. Қазақстан Республикасының Кодексі 2015 жылғы 29 қазандағы № 375-V ҚРЗ

«МІНДЕТТІ МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУДЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ РЕТТЕЛУІ»

Калтаева Арман Глеубердиевна

armanai-75@yandex.ru

Азаматтық, еңбек және экологиялық құқық кафедрасының аға оқытушысы

Нұр-сұлтан, Қазақстан

ҚР Конституциясында ҚР азаматтарының денсаулығын сақтауға құқығы бар деп жазылған[1]. Міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесі (МӘМС) -денсаулық сақтау мүддесін әлеуметтік қорғаудағы мемлекеттік жүйе болып табылады.Қазақстан Республикасының аумағында тұрақты тұратын шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар, сондай-ақ оралмандар, егер осы Заңда өзгеше көзделмесе, Қазақстан Республикасының азаматтарымен міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру жүйесіндегі құқықтарды тең дәрежеде пайдаланады және міндеттерді атқарады[3].

Бүгінгі күні Қазақстанда ерікті түрде сақтандыру аз дамыған,ресми деректерге қарағанда тұрғындардың 10%-ы ғана осы қызмет түрін пайдаланады. Сақтандыру компанияларының деректері бойынша осылайша өздерін сақтандырған адамдардың саны еліміз бойынша шамамен 100 мыңдай. Бұл ауыз толтырып айтарлықтай емес. Дегенмен, жақын арада медициналық сақтандыруды елімізде жалпыға ортақ міндет ретінде енгізу көзделгенін ескерсек, осы тақырыпты қозғау артық болмас деген ойдамын. Қазақстандық сақтандыру компанияларының бірінің басқарма төрағасы Дмитрий Жеребятвевтің айтуынша, Қазақстанда көбіне ерікті сақтандыру қызметін шетелдік компаниялардың үлесі бар мекемелер пайдаланады, оларда медициналық сақтандырудың болуы әлеуметтік пакеттің міндетті талабы болып табылады. Кейіннен отандық жұмыс берушілердің де өз қызметкерлеріне медициналық сақтандыруды ала бастау қуантады. Олар өз ұжымына, яғни қызметкерлердің денсаулығын сақтандыруға ақша салудың маңызды екенін түсіне бастады. Бұл жерде мәселенің экономикалық тиімділігі де бар. Денсаулығы мықты қызметкерлер белсенді еңбек етеді, олардың жұмысы да нәтижелі,компанияға көбірек табыс әкеледі және сырқаттануға байланысты еңбекке жарамсыз болмайды, сәйкесінше сырқаттануына байланысты ешкімге ақша төлеп те қажет емес. Ерікті медициналық сақтандыру адамның денсаулығына байланысты мәселелер пайда болған жағдайда адамға белгіленген көлемдегі медициналық қызметтерге кепілдік береді, емдеуге жұмсалған қаржыны төлейді, алайда адамдардың көбі өздерін аяқ астынан болатын аурудан сақтандырады. Ерікті медициналық сақтандырудың тиімді жері сапалы медициналық көмекті білікті мамандары бар, заманауи жабдықталған, қызмет аясы кең, озық медициналық мекемелерде алуға болады. Бұл ретте емделуге кететін шығындардың барлығын сақтандыру компаниясы өз мойнына алады және емдеу сапасы мен көрсетілген қызметтердің көлемін бақылайды. Бір жағынан алғанда Қазақстанда сатылатын ерікті медициналық сақтандыру шарттарының бір ортақ ерекшелігі бар-олар клиентті созылмалы және емделуі қиын аурулардан қорғамайды, әрбір компанияда сақтандыру жағдайларына кірмейтін өздерінің тізбесі бар.Сақтандыру шартының құны қызмет түрлеріне, аурулардың тізіміне, сақтандырушы ем қабылдайтын емдеу мекемесіне байланысты. Яғни, шұғыл дәрігерлік көмек көрсетуден бастап санаторлық-курорттық емделу мүмкіндігін ұснуға дейін